

CHUYỂN TỰ “RUMI CHAM” SANG “THRAH”

Ban Biên tập: Champa.one
Email: putrapodam@gmail.com

1. Giới thiệu

Trong bối cảnh bảo tồn và phát triển chữ viết truyền thống của người Chăm, việc ứng dụng công nghệ vào chuyển tự và chuẩn hóa chữ viết là một bước tiến quan trọng. Champa.one trân trọng giới thiệu ứng dụng chuyển tự Rumi Cham sang chữ Thrah (Akhar Thrah). Công cụ này được kế thừa từ nền tảng do Website Kauthara.org giới thiệu từ năm 2015 với font Cham Thrah. Sau hơn 10 năm phát triển, hệ thống đã được nâng cấp và tích hợp trên tên miền mới: Champa.one.

Ứng dụng không chỉ phục vụ nhu cầu chuyển tự mà còn góp phần bảo tồn, phổ biến và chuẩn hóa chữ viết Thrah Cham trong cộng đồng. Nền tảng chuyển tự sử dụng bộ Rumi Cham 2000 do TS. Putra Podam cải tiến và kế thừa, bao gồm cả dạng chuẩn và mở rộng.

2. Ứng dụng: Cham Rumi - Thrah Transliterator

Ứng dụng Cham Rumi - Thrah Transliterator cho phép người dùng nhập văn bản bằng Rumi Cham và tự động chuyển đổi sang chữ Thrah tương ứng một cách nhanh chóng và chính xác. Hệ thống được thiết kế thân thiện, dễ sử dụng, phù hợp cho cả người mới bắt đầu lẫn người đã quen với chữ viết Thrah Cham.

Các tính năng chính của ứng dụng bao gồm: chuyển tự theo chuẩn Rumi Cham 2000, bảo đảm tính thống nhất và khoa học; hiển thị chữ Thrah Unicode theo thời gian thực ngay khi nhập liệu; tùy chọn font chữ và kích thước hiển thị nhằm đáp ứng nhu cầu trình bày khác nhau; đồng thời hỗ trợ chỉnh sửa chính tả và ngữ pháp, giúp người dùng từng bước hoàn thiện kỹ năng sử dụng chữ Thrah Cham một cách chuẩn xác.

Các tính năng chính:

Chuyển tự theo chuẩn Rumi Cham 2000 (Rumi Champa) bao gồm (Rumi Cham chuẩn & Rumi Cham mở rộng).

Hiển thị chữ Thrah Unicode theo thời gian thực

Tùy chọn font và kích thước hiển thị

Hỗ trợ chỉnh sửa chính tả và ngữ pháp

3. Hướng dẫn sử dụng

Phần hướng dẫn giúp người dùng từng bước làm quen và sử dụng hiệu quả ứng dụng Cham Rumi - Thrah Transliterator trên Champa.one. Các thao tác được trình bày theo trình tự từ truy cập hệ thống, nhập liệu đến tùy chỉnh hiển thị, nhằm đảm bảo người dùng có thể dễ dàng chuyển tự văn bản từ Rumi Cham sang chữ Thrah một cách chính xác và thuận tiện.

3.1. Truy cập hệ thống

Để sử dụng ứng dụng, người dùng thực hiện các bước sau:

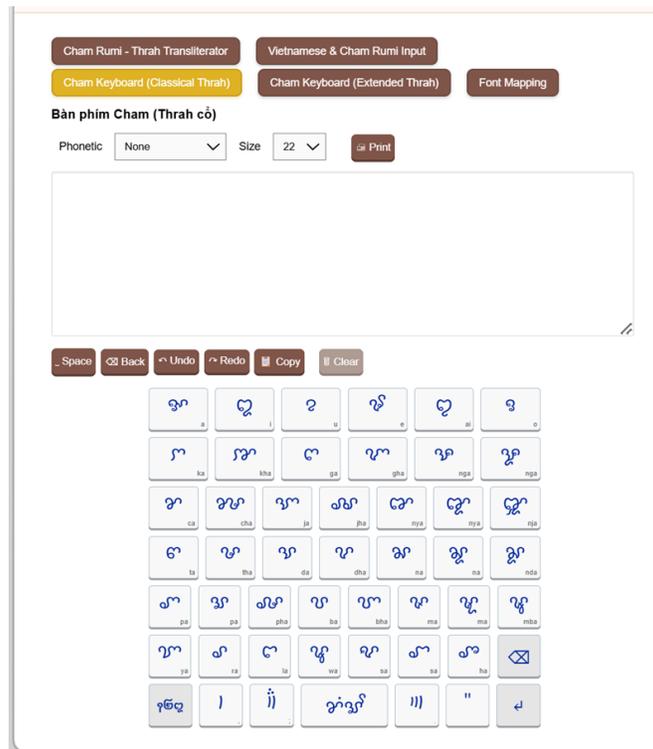
- Truy cập Website: <https://champa.one/>
- Chọn mục **Cham Unicode** trên thanh menu
- Chọn ứng dụng **Cham Rumi - Thrah Transliterator**

Sau khi hoàn tất các bước trên, giao diện ứng dụng sẽ hiển thị, cho phép người dùng bắt đầu nhập văn bản Rumi Cham và thực hiện chuyển tự sang chữ Thrah. Giao diện như Hình 1.

Hình 1. Giao diện Website: Champa.one

Cham Unicode: Để sử dụng ứng dụng **Cham Rumi - Thrah Transliterator** (Chuyển tự Cham Rumi - Thrah), kích vào nhãn **Cham Unicode** (sau nút Home). Giao diện xuất hiện như Hình 2.

Hình 2. Giao diện Mục Cham Unicode xuất hiện gồm 5 ứng dụng tương ứng.

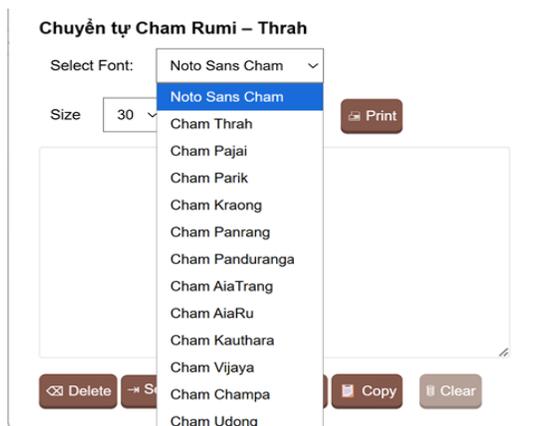
3.3. Tùy chọn hiển thị

Font: Noto Sans Cham (mặc định) và các font khác

Size: Tùy chỉnh kích thước hiển thị chữ Thrah

Để chọn Font, người sử dụng có thể kích vào hộp chọn Font.

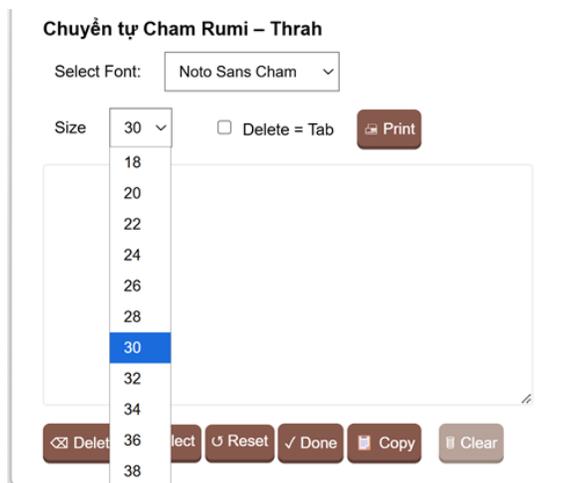
Select Font: Bao gồm một số Font như Hình 6.

Hình 6. Màn hình liệt kê một số Font (Noto Sans Cham, Font mặc định).

Tiếp theo, người sử dụng có thể hiển thị kích cỡ chữ Thrah (tăng hoặc giảm)

Size: Chọn kích cỡ hiển thị chữ Thrah, như Hình 7. Trong hình chọn Size 30.

Hình 7. Màn hình liệt kê tăng hay giảm kích cỡ hiển thị chữ Thrah.

4. Các chức năng soạn thảo

4.1. Nhập Rumi Cham

Nhập: Akhar Thrah Cam (bahasa Campa) vào khung văn bản. Chữ Thrah được hiển thị tương ứng bên dưới. Màn hình hiển thị mặc định như Hình 8.

Champa.one, cho phép người dùng chọn chính tả tiếng Cham. Lý do hiện nay nhiều người dùng chữ Thrah Cham vẫn chưa nắm vững chính tả và ngữ pháp.

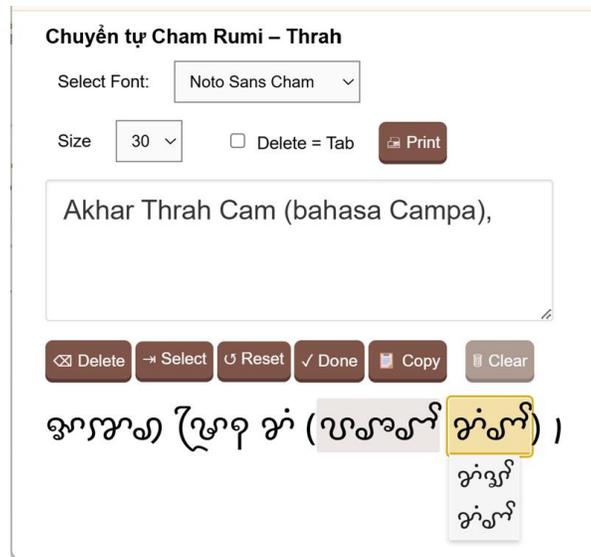
4.3. Chọn chính tả chữ Thrah

Người dùng có thể kích trực tiếp vào chữ Thrah để lựa chọn biến thể chính tả phù hợp, bao gồm tùy chọn dấu (baluw).

Champa.one, hỗ trợ chọn chữ Thrah Cham truyền thống đúng chính tả và ngữ pháp theo tài liệu cổ, văn bản Thrah hiển thị ít có dấu (baluw) đúng chính tả Thrah Cham. Tuy nhiên, người sử dụng có thể chọn dấu (baluw) tùy nhu cầu.

Khi muốn thay đổi chính tả Thrah Cham, người sử dụng kích chọn trực tiếp vào chữ Thrah.

Trong Hình 11, kích vào chữ Thrah: 𑜀𑜂𑜆𑜇, thì xuất hiện hai lựa chọn (𑜀𑜂𑜆𑜇 - mặc định).

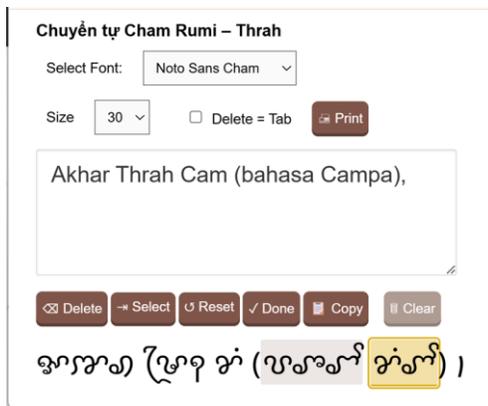
Hình 11. Kích vào chữ Thrah (𑜀𑜂𑜆𑜇) để chọn chính tả chữ Thrah.

Tiếp tục, kích chọn chữ (𑜀𑜂𑜆𑜇) như Hình 12.

Hình 12. Kích vào chữ Thrah (𑜀𑜂𑜆𑜇) để chọn chính tả chữ Thrah.

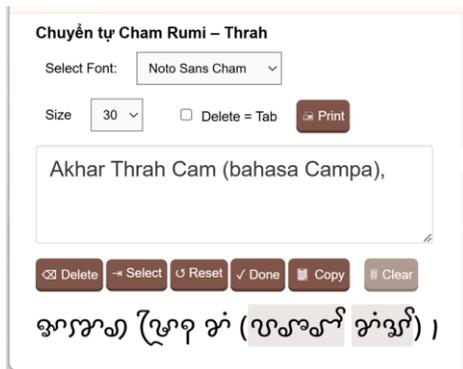
Tiếp tục, khi kích vào chữ (၂ံ၂ံ), dấu mũi tên đỏ trong hình 12, kết quả hiển thị như Hình 13.

Hình 13. Kết quả chọn chữ Thrah (၂ံ၂ံ).

4.4. Đặt lại (Reset)

Nút **Đặt lại** giúp khôi phục toàn bộ nội dung về trạng thái mặc định ban đầu. Kích vào nút Reset, kết quả trong Hình 14.

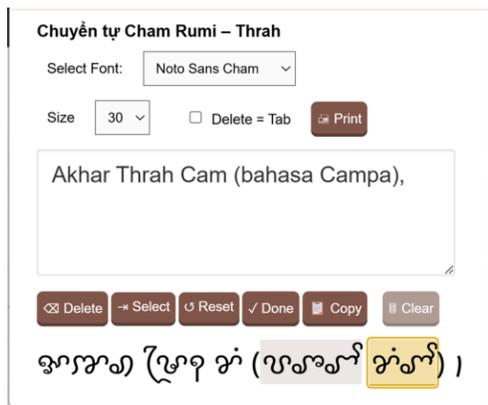

Hình 14. Nút Reset, khôi phục toàn bộ chữ Thrah về trạng thái mặc định ban đầu.

4.5. Hoàn tất (Done)

Sau khi hoàn tất chỉnh sửa, nhấn **Xong** để xác nhận kết quả nhập liệu.

Quay lại Hình 12, sau khi kết quả chọn chữ Thrah (၂ံ၂ံ), như trong Hình 15.

Hình 15 Văn bản chữ Thrah đã chọn xong, đúng chính tả, ngữ pháp.

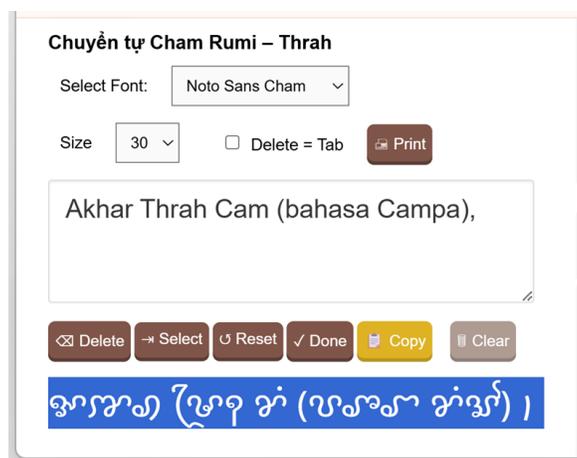
Tiếp tục, để xác nhận hoàn tất khâu nhập liệu, kích nút Done. Kết quả hiển thị như Hình 16.

Hình 16. Kết quả văn bản chữ Thrah sau khi xác nhận (hoàn tất) khâu nhập liệu.

4.6. Sao chép (Copy)

Cho phép sao chép toàn bộ văn bản Thrah vào bộ nhớ đệm để sử dụng trong các ứng dụng khác như MS Word hoặc mạng xã hội. Xem Hình 17.

Hình 17. Văn bản chữ Thrah đã sao chép (Copy) vào bộ nhớ đệm.

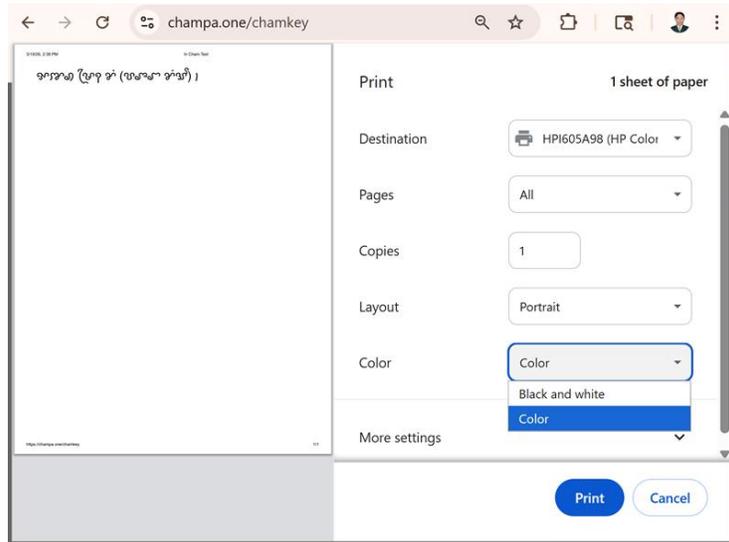
4.7. In văn bản (Print)

Để in văn bản Thrah Cham ra giấy thông qua máy in (printer), Champa.one hỗ trợ hai phương thức in: in trên máy tính (PC) (xem Hình 18) và in trên điện thoại (mobile) (xem Hình 19).

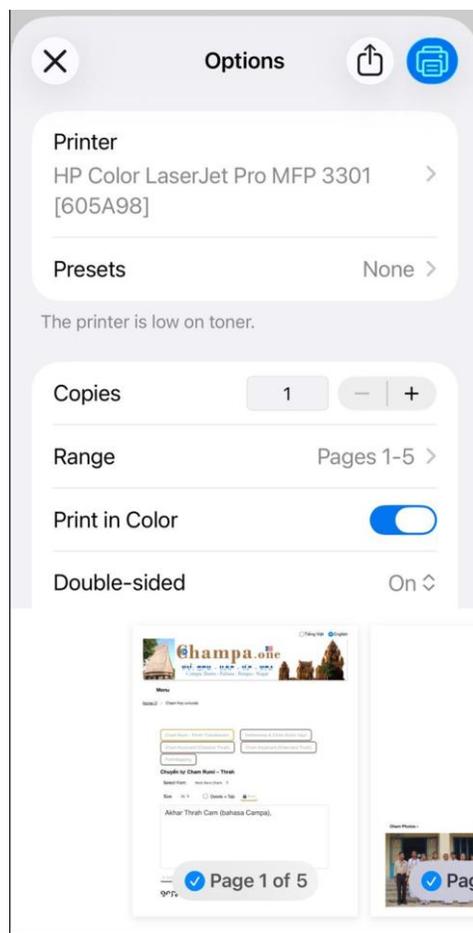
Chức năng in cho phép người dùng:

- In trực tiếp từ máy tính (PC)
- In từ thiết bị di động (mobile)

Nhờ đó, văn bản Thrah Cham có thể được xuất bản thuận tiện phục vụ cho học tập, nghiên cứu và lưu trữ.

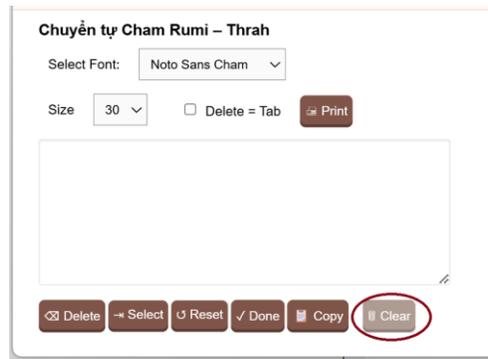
Hình 18. Giao diện in trên máy tính (PC). Văn bản Thrah kích hoạt qua máy in HPI605A98 (HP Color).

Hình 19. Giao diện in qua điện thoại (mobile phone)). Văn bản Thrah đã được kích hoạt qua máy in HP Color Laser Jet Pro MFP 3301 [605A98].

4.8. Xóa văn bản (Clear)

Để xóa toàn bộ văn bản Rumi Cham và Thrah, kích vào nút Clear (khoanh tròn).

Hình 20. Xóa toàn bộ văn bản Rumi Cham và Thrah (Clear).

5. Kết luận

Ứng dụng **Cham Rumi - Thrah Transliterator** trên Champa.one là một công cụ hữu ích trong việc bảo tồn, chuẩn hóa và phổ biến chữ viết Akhar Thrah trong cộng đồng người Cham.

Việc kết hợp giữa Rumi Cham 2000 và công nghệ chuyển tự hiện đại giúp người dùng:

- Dễ dàng tiếp cận chữ Thrah
- Nâng cao độ chính xác trong chính tả và ngữ pháp
- Ứng dụng hiệu quả trong học tập, nghiên cứu và truyền thông

Không chỉ dừng lại ở chức năng chuyển tự, ứng dụng còn góp phần tạo nền tảng cho việc số hóa chữ viết Cham, hỗ trợ lưu trữ, chia sẻ và phát triển nội dung bằng chữ Thrah trong môi trường số. Đây là một bước tiến quan trọng trong quá trình bảo tồn di sản chữ viết truyền thống, đồng thời thúc đẩy việc sử dụng chữ Thrah một cách rộng rãi và nhất quán trong cộng đồng.

Champa.one sẽ tiếp tục nghiên cứu, hoàn thiện và phát triển các công cụ ngôn ngữ, hướng đến mục tiêu phục vụ cộng đồng một cách trung thực, khoa học và bền vững, góp phần gìn giữ và lan tỏa giá trị văn hóa chữ viết Cham cho các thế hệ mai sau.

Champa.one

Champa: Ilmu - Bahasa - Bangsa - Nagar

Tiếng Việt English

- Home
- Cham Unicode
- Cham Font
- Cham Keyboard
- Cham Tools
- Cham Studies
- Virtual Keyboard
- Cham Language
- Media
- Album

Home

Tên gọi "Bani" hay "Hồi giáo Bani": Nhìn từ góc độ khoa học lịch sử, các học giả Cham và thực tiễn quản lý tôn giáo tại Việt Nam

Tác giả: Thành Thanh Huế
Trong mục: Tin tức

20-12-16 thg 3, 2026

Author: Thành Thanh Huế

Trong những năm gần đây, vấn đề tên gọi tôn giáo của cộng đồng Cham Bani tại Việt Nam đã trở thành chủ đề thu hút sự quan tâm của giới nghiên cứu khoa học xã hội, các cơ quan quản lý nhà nước cũng như chính cộng đồng người Cham. Tranh luận chủ yếu xoay quanh việc nên sử dụng thuật ngữ "Bani", "Hồi giáo Bani", hay xác định vị trí của truyền thống tôn giáo này trong hệ thống các tôn giáo tại Việt Nam. Đây không chỉ là câu chuyện về thuật ngữ hay cách gọi hành chính, mà còn liên quan đến nhiều vấn đề quan trọng như lịch sử tôn giáo của người Cham, quá trình giao lưu văn hóa, tôn giáo trong khu vực Đông Nam Á, cũng như cách thức phân loại tôn giáo trong khoa học và trong thực tiễn quản lý nhà nước. Từ góc độ lịch sử, nhiều nghiên cứu cho thấy Islam đã bắt đầu ảnh hưởng đến khu vực của vương quốc cổ Champa từ khoảng thế kỷ X (thời đại vua Yang Puku Vijaya Sri còn gọi Po Allah- 998-1006) thông qua các tuyến thương mại biển trong khu vực. Trong quá trình giao thương, các thương nhân và giáo sĩ Hồi giáo từ Trung Đông, Malaysia, Indonesia và Ấn Độ (India) đã mang theo tín ngưỡng Islam đến vùng duyên hải miền Trung Việt Nam.

Hình ảnh Chăm

Học sinh trường THCS Phan Hòa

Website Chăm

champa.one
nguocham.com

Văn học Chăm

- Dalukal
- Akayat
- Arjya
- Damney
- Sakarai

Cham Heritage

Video Chăm

Thư yêu cầu: Chuyển sách "Tài liệu Hoàng gia Champa" từ Hoa Kỳ về Việt Nam

Tác giả: Putra Podam
Trong mục: Tin tức

02-26-16 thg 3, 2026

Tôi tên là TS. Văn Ngọc Sáng (Putra Podam), Tổng Biên tập Báo điện tử Champa.one, có trụ sở tại tiểu bang California, Hoa Kỳ. Nhân danh Tổng Biên tập Báo điện tử Champa.one, chúng tôi trân trọng gửi đến lãnh đạo các cấp chính quyền Việt Nam nguyện vọng như sau: 1. Cho phép vận chuyển bộ sách "Tài liệu Hoàng gia Champa", được xuất bản tại Hoa Kỳ, về Việt Nam. 2. Số sách này dự kiến được biểu tặng cho một số chức sắc Agama Awal (Hồi giáo Awal, hiện nay tạm gọi Hồi giáo Bani) và Agama Aher (Hồi giáo sau, muốn Aher theo Po Allah và ảnh hưởng bản địa), cũng các bộ tộc và trí thức Chăm tại Việt Nam, nhằm phục vụ nhu cầu nghiên cứu, bảo tồn và tìm hiểu về lịch sử, ngôn ngữ và văn hóa Chăm.

Kiểm nghị: Xem xét và làm rõ tên gọi tôn giáo "Hồi giáo Bani"

Tác giả: Putra Podam
Trong mục: Tin tức

02-07-15 thg 3, 2026

Ngày 09 tháng 3 năm 2026, Ban Tuyên giáo và Dân vận Tỉnh ủy Lâm Đồng ban hành Công văn số 404-CV/BTGDVTU về việc sử dụng đúng tên gọi tôn giáo "Hồi giáo Bani". Công văn nêu rõ nhằm bảo đảm tính thống nhất trong việc sử dụng tên gọi tôn giáo đã được Nhà nước công nhận và trên hệ thống dữ liệu quốc gia, các cơ quan, tổ chức trên địa bàn tỉnh được đề nghị thống nhất sử dụng tên gọi tôn giáo của đồng bào Chăm là "Hồi giáo Bani". Trước nội dung của công văn nêu trên, chúng tôi nhận thấy vấn đề tên gọi tôn giáo của cộng đồng dân tộc Chăm có liên quan đến nhiều khía cạnh lịch sử, học thuật và pháp lý. Vì vậy, nhằm bảo đảm sự chính xác trong nhận thức và trong công tác quản lý nhà nước về tôn giáo theo quy định của pháp luật, chúng tôi kính trình bày một số nội dung để các cơ quan có thẩm quyền xem xét. Theo quy định của Luật Tín ngưỡng, Tôn giáo năm 2016, Nhà nước tôn trọng và bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo của công dân, đồng thời việc công nhận tổ chức tôn giáo, tên gọi tôn giáo và hoạt động tôn giáo cần được xác định rõ ràng trong hệ thống quản lý nhà nước nhằm bảo đảm tính minh bạch và thống nhất.

Rà soát đồng bộ, ghi đúng tên gọi "Hồi giáo Bani"

Tác giả: Ban Biên tập Champa.one
Trong mục: Tin tức

06-27-3 thg 3, 2026

Sau khi tiếp nhận phản ánh về việc một số địa phương ghi mục tôn giáo trong lý lịch trích ngang chưa đúng, chưa thống nhất theo Danh mục tôn giáo Việt Nam ban hành kèm Công văn số 8952/BNV-BTGP ngày 28/12/2020 của Bộ Nội vụ Việt Nam, các cơ quan chức năng đã khẩn trương kiểm tra, rà soát và triển khai các biện pháp chấn chỉnh, bảo đảm thống nhất ghi đúng tên gọi "Hồi giáo Bani" theo quy định. Theo nội dung phản ánh, trước đó tại một số địa phương, tên tôn giáo của cộng đồng người Chăm Bani được ghi với nhiều cách khác nhau như "Bani", "Chăm Bani", chưa sử dụng đầy đủ tên gọi chính thức "Hồi giáo Bani" theo danh mục hiện hành. Việc ghi chưa thống nhất này tuy xuất phát từ thói quen hành chính hoặc cách gọi phổ biến trong đời sống, song đã dẫn đến sự thiếu đồng bộ trong hệ thống hồ sơ, dữ liệu và chưa bảo đảm tính chuẩn xác theo quy định pháp lý.